

SK

SK

SK

EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 13.7.2010
KOM(2010) 380 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE,
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**o slobode členských štátov rozhodovať o pestovaní
geneticky modifikovaných plodín**

{KOM(2010) 375 v konečnom znení}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

o slobode členských štátov rozhodovať o pestovaní geneticky modifikovaných plodín

1. ÚVOD

Európska únia prijala komplexný právny rámec pre povoľovanie výrobkov pozostávajúcich alebo vyrobených z geneticky modifikovaných organizmov (ďalej len „GMO“). Postup povoľovania sa vzťahuje na GMO a výrobky z nich vyrobené určené na použitie ako potraviny a krmivá, na priemyselné spracovanie a na pestovanie.

Účelom systému EÚ pre povoľovanie je zabezpečiť bezpečnosť povolených GMO a zároveň vytvoriť vnútorný trh pre uvedené výrobky. V dvoch právnych predpisoch, konkrétne v smernici 2001/18/ES o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia¹ a v nariadení (ES) č. 1829/2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách², sa stanovuje povoľovanie GMO pred uvedením na trh. V oboch týchto predpisoch sú tiež stanovené vedecké normy na hodnotenie rizík pre zdravie ľudí, zdravie zvierat a životné prostredie. V nariadení (ES) č. 1830/2003³ sú okrem toho stanovené pravidlá výsledovateľnosti a označovania GMO a výsledovateľnosti potravín a krmív vyrobených z GMO.

Zodpovednosť za vedecké hodnotenie má Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (ďalej len „EFSA“), ale i vedecké orgány členských štátov. Úloha členských štátov je dôležitá najmä pri povoľovaní GMO na účely pestovania, pri ktorom členské štáty vykonávajú prvé hodnotenie rizík z hľadiska životného prostredia.

Od prijatia tohto právneho rámca pred šiestimi rokmi sedem členských štátov zakázalo alebo obmedzilo pestovanie GMO na svojom území, a to prostredníctvom ochranných opatrení týkajúcich sa jednotlivých povolených GMO⁴, alebo prostredníctvom všeobecného zákazu geneticky modifikovaného osiva⁵. V štyroch rôznych prípadoch⁶ Rada kvalifikovanou väčšinou zamietla všetky návrhy Komisie na zrušenie vnútroštátnych ochranných opatrení týkajúcich sa pestovania GMO

---

¹ Ú. v. ES L 106, 17.4.2001, s. 1.

² Ú. v. EÚ L 268, 18.10.2003, s. 1.

³ Ú. v. EÚ L 268, 18.10.2003, s. 24.

⁴ Kukuricu MON 810 zakázalo AT, HU a LU na základe článku 23 smernice 2001/18/ES, EL na základe článku 23 smernice 2001/18/ES a článku 18 smernice 2002/53/ES, FR a DE na základe článku 23 smernice 2001/18/ES a článku 34 nariadenia (ES) č. 1829/2003. Kukuricu T 25 zakázalo AT na základe článku 23 smernice 2001/18/ES. Zemiaky Amflora zakázalo AT, HU a LU na základe článku 23 smernice 2001/18/ES.

⁵ PL prijalo tiež právny predpis, ktorým sa všeobecne zakazuje uvádzanie geneticky modifikovaného osiva na trh a ktorý nebol založený na ochranných doložkách stanovených v právnych predpisoch EÚ. Súdny dvor EÚ vydal 16. júla 2009 rozsudok, v ktorom dospel k záveru, že uvedený právny predpis je v rozpore s právom EÚ, a odsúdil Poľsko za nesplnenie svojich povinností (vec C-165/08).

⁶ Jún 2005, december 2006, február 2007 a marec 2009.

i napriek tomu, že vo všetkých prípadoch sa vo vedeckých hodnoteniach EÚ dospelo k záveru, že tieto opatrenia nie sú založené na nových alebo dodatočne zistených vedeckých poznatkoch, ktoré by boli získané po udelení povolení, a preto neboli tieto opatrenia z právneho hľadiska oprávnené.

Rada vo svojich záveroch z decembra 2008 dospela k záveru, že právny rámec pre GMO je ucelený, a zdôraznila potrebu lepšieho vykonávania súčasných ustanovení, najmä pokiaľ ide o pestovanie, pričom poukázala na nutnosť pokračovať bez zbytočných odkladov vo vybavovaní žiadostí. V záveroch Rady boli uvedené konkrétne oblasti, v ktorých je potrebné zlepšiť vykonávanie právnych predpisov týkajúcich sa GMO a na ktorých v súčasnosti pracuje Komisia a EFSA v spolupráci s členskými štátmi.

Komisia a EFSA spolu s členskými štátmi pracujú na konkrétnych oblastiach, v ktorých je potrebné zlepšiť vykonávanie právnych predpisov týkajúcich sa GMO a ktoré boli uvedené v záveroch Rady pre životné prostredie z roku 2008. Práve sa vykonáva aktualizácia usmernení EFSA pre hodnotenie rizík pre životné prostredie, ktoré sa týkajú konkrétnych oblastí požadovaných Radou. Očakáva sa, že EFSA tieto usmernenia dokončí v poslednom štvrtroku 2010. Komisia potom tieto aktualizované usmernenia prediskutuje s členskými štátmi, aby im tak s podporou členských štátov dodala normatívnu hodnotu.

Komisia okrem toho skúma, akým spôsobom by bolo možné ešte viac posilniť monitorovanie geneticky modifikovaných plodín po ich uvedení na trh z hľadiska ich účinkov na životné prostredie, a to v súlade s ustanoveniami súčasných právnych predpisov a so závermi Rady pre životné prostredie z roku 2008.

V decembri 2008 Rada požiadala Komisiu aj o vypracovanie správy o sociálno-hospodárskych vplyvoch GMO. Táto správa by mala vychádzať z informácií predložených členskými štátmi, ktoré venovali veľké úsilie tomu, aby zhromaždili informácie o sociálno-hospodárskych vplyvoch GMO, a najmä ich pestovania. Komisia svoju správu dokončí do konca roka 2010. Následne sa táto správa predloží Európskemu parlamentu a Rade na posúdenie a ďalšie prerokovanie.

V rámci všeobecnejších pravidelných preskúmaní právnych predpisov EÚ Komisia začala dve hodnotenia právneho rámca EÚ pre GMO: jedno sa týka geneticky modifikovaných potravín a krmív a druhé pestovania GMO. Do rozsahu týchto hodnotení spadajú zásadné aspekty právneho rámca. Tieto dve hodnotenia sa ukončia v poslednom štvrtroku 2010 a po nich bude nasledovať analýza prípadných zmien politiky najneskôr do polovice roka 2010.

Záver z roku 2008 sa tiež do istej miery zaoberali regionálnymi aspektmi pestovania GMO, a to z hľadiska vedeckého hodnotenia rizík i z hľadiska sociálno-hospodárskych vplyvov. Niektoré členské štáty následne požiadali Komisiu, aby vypracovala návrhy, ktorými by sa členským štátom poskytla sloboda rozhodovať o pestovaní GMO.

Vzhľadom na uvedené dôvody sa v politických usmerneniach pre novú Komisiu stanovených predsedom Barrosom v septembri 2009 a potvrdených Komisiou v marci 2010 uvádza, že by malo byť možné skombinovať vedecky podložený

system Európskej únie pre povoľovanie so slobodou členských štátov rozhodovať o tom, či chcú alebo nechcú na svojom území pestovať GMO.

Cieľom tohto oznámenia je objasniť, akým spôsobom by bolo možné zabezpečiť túto slobodu členských štátov prostredníctvom prístupu spočívajúceho v kombinácii revízie súčasného odporúčania o koexistencii, v ktorom sa uznáva potreba väčšej flexibility na strane členských štátov, so zmenou súčasného právneho rámca.

2. FLEXIBILNEJŠÍ PRÍSTUP NA ZÁKLADE SÚČASNÝCH PRÁVNÝCH PREDPISOV

2.1. Ďalšie kroky: väčšia flexibilita pre členské štáty v oblasti pestovania GMO

V súlade s článkom 26a smernice 2001/18/ES sú členské štáty oprávnené prijímať vhodné opatrenia na predchádzanie nezámernej prítomnosti GMO v iných výrobkoch. Vzhľadom na to, že celoštátne, regionálne a miestne podmienky, v ktorých pôsobia európski poľnohospodári, sú rozmanité, sa Komisia vždy domnievala, že opatrenia na predchádzanie nezámernej prítomnosti GMO v konvenčných a ekologických plodinách by mali vypracúvať a vykonávať členské štáty.

V snahe podporiť členské štáty pri procese vytvárania vnútroštátnych opatrení na predchádzanie takej nezámernej prítomnosti Komisia uverejnila v roku 2003 odporúčanie 2003/556/ES o usmerneniach pri vypracúvaní vnútroštátnych stratégií a najlepších postupov na zabezpečenie koexistencie geneticky modifikovaných plodín s konvenčným a ekologickým poľnohospodárstvom⁷. Účelom týchto vnútroštátnych opatrení je zabrániť prípadným hospodárskym dôsledkom zmiešania geneticky modifikovaných a geneticky nemodifikovaných plodín (konvenčných a ekologických plodín).

Skúsenosti z posledných rokov ukazujú, že prístup uplatnený na základe odporúčania 2003/556/ES nepokrýva vyčerpávajúcim spôsobom ustanovenia článku 26a smernice 2001/18/ES, najmä pokiaľ ide o oprávnenie členských štátov stanoviť opatrenia na predchádzanie nezámernej prítomnosti GMO v iných výrobkoch. To potvrdzuje i pozorovanie vývoja v oblasti pestovania GMO v členských štátoch. V súčasnosti niektoré členské štáty prijali vnútroštátne opatrenia pre koexistenciu, ktorých účelom je dosiahnuť, aby úroveň prítomnosti GMO v iných plodinách bola nižšia ako 0,9 %. Iné členské štáty stanovili rôzne požiadavky na izolačné vzdialenosti v ekologickom poľnohospodárstve. Konkrétne vzaté, skúsenosti s vykonávaním odporúčania z roku 2003 ukazujú, že strata príjmu v prípade ekologických a (niekedy aj) konvenčných výrobcov je možná nielen v prípade, že dôjde k prekročeniu limitu 0,9 %.

Keďže určité typy poľnohospodárskej výroby ako napr. ekologické poľnohospodárstvo⁸ sú často nákladnejšie, možnosť straty súvisiacej cenovej prirážky v dôsledku nezámernej prítomnosti GMO môže týmto typom výroby

---

⁷ Ú. v. EÚ L 189, 29.7.2003, s. 36.

⁸ V súlade s nariadením (ES) č. 834/2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov, sa GMO nesmú používať v ekologickej produkcii, a to ani ako osivo, potraviny alebo krmivo (článok 9 ods. 1). Cieľom je, aby bol výskyt GMO v ekologických produktoch čo najnižší (pozri odôvodnenie 10).

spôsobiť závažné hospodárske škody. Preto si tento typ výroby môže vyžadovať väčšie úsilie o segregáciu. Okrem toho z dôvodu miestnych podmienok a osobitostí v niektorých regiónoch môže byť veľmi náročné a nákladné účinne zrealizovať tieto požiadavky na segregáciu.

Ďalej v niektorých prípadoch a v závislosti od dopytu na trhu a od príslušných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov (napr. niektoré členské štáty vytvorili vlastné vnútroštátne normy pre rôzne typy označovania produktov „bez obsahu GMO“), môže prítomnosť stôp GMO v určitých potravinárskych výrobkoch – aj v množstve okolo 0,9 % – spôsobiť hospodárskym subjektom hospodárske škody, ktorí by takéto výrobky chceli uvádzať na trh ako výrobky bez obsahu GMO.

Na základe uvedených skutočností sa zdá vhodné vykonať revíziu odporúčania o koexistencii z roku 2003 a nahradiť ho novým odporúčaním, ktorým by sa zohľadnili skúsenosti nadobudnuté na základe uplatňovania vnútroštátnych opatrení týkajúcich sa pestovania GMO a ktoré by bolo flexibilnejšie.

Nové odporúčanie ďalej poukazuje na možnosť členských štátov obmedziť pestovanie GMO v rozsiahlych oblastiach na svojom území, aby predišli nezámernej prítomnosti GMO v konvenčných a organických plodinách („oblasti bez výskytu GMO“). Aby mohli členské štáty túto možnosť využiť, musia preukázať, že iné opatrenia na predchádzanie nezámernej prítomnosti GMO v konvenčných alebo ekologických plodinách nie sú pre tieto oblasti dostatočné. Tieto obmedzujúce opatrenia musia byť okrem toho primerané cieľu, ktorý sa má dosiahnuť (t. j. ochrana osobitných potrieb konvenčného alebo ekologického poľnohospodárstva).

Na tento účel sa obsah nového odporúčania o usmerneniach pre vytváranie vnútroštátnych opatrení pre koexistenciu (v prílohe) obmedzuje na hlavné všeobecné zásady pre vytváranie opatrení na zabránenie primiešaniu GMO, a tým sa uznáva flexibilita členských štátov, ktoré tak môžu zohľadniť svoje regionálne a celoštátne osobitosti a konkrétne miestne potreby, pokiaľ ide o ekologické, konvenčné a iné typy plodín. Uvedené odporúčanie prijíma Komisia zároveň s týmto oznámením. Komisia bude aj naďalej spolu s členskými štátmi vyvíjať osvedčené postupy pre koexistenciu (v rámci činnosti Európskeho úradu pre koexistenciu).

2.2. Iné prvky súvisiace s právnym rámcom EÚ pre povoľovanie GMO

Je potrebné zároveň poznamenať, že súčasný právny rámec pre GMO pozostáva z jasného systému povoľovania, ktorý je jednotný pre celú Európsku úniu a je založený na vedeckom hodnotení rizík. V zásade je pri takomto hodnotení rizík možné rozlišovať na základe vedeckých poznatkov medzi jednotlivými regiónm⁹. Ak sa pri hodnotení rizika dospeje k záveru, že pestovanie GMO vzbudzuje mimoriadne obavy na regionálnej úrovni, je potrebné tieto obavy riešiť v rámci postupu EÚ pre povoľovanie prostredníctvom osobitných podmienok alebo opatrení na riadenie rizík. K takým opatreniam môžu patriť obmedzenie alebo zákaz, pokiaľ sú z vedeckého hľadiska odôvodnené.

---

⁹ V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. c) a prílohou II k smernici 2001/18/ES a článkom 6 ods. 1 a článkom 18 nariadenia (ES) č. 1829/2003.

V nariadení (ES) č. 1829/2003 sa tiež stanovuje, že Komisia môže v súvislosti s postupom povoľovania GMO prihliadnuť na iné legitímne faktory než vedecké dôvody s cieľom obmedziť alebo zakázať ich uvedenie na trh. Takéto obmedzenia však musia byť jednotlivo odôvodnené pre každý GMO a možno ich brať do úvahy len od momentu prijatia rozhodnutia o povolení daného GMO. Navyše smernica 2001/18/ES nestanovuje takúto možnosť a preto by ju nebolo možné použiť v súvislosti s GMO povolenými podľa tejto smernice.

Preto sa zdá, že súčasný právny rámec, na základe ktorého možno na účely odôvodnenia obmedzenia alebo zákazu použiť vedecké tvrdenia alebo iné oprávnené faktory, neposkytuje členským štátom potrebnú slobodu rozhodovať o tom, či chcú alebo nechcú na svojom území pestovať GMO vzhľadom na ich osobitnú situáciu.

3. ZMENA PRÁVNYCH PREDPISOV NA ÚČELY ZAVEDENIA DOLOŽKY O VYLÚČENÍ (DOLOŽKA „OPT-OUT“)

Niekoľko členských štátov si želá mať možnosť nezapojiť sa do pestovania GMO. Niektoré z týchto štátov už zakázali pestovanie GMO na základe ochrannej doložky stanovenej v článku 23 smernice 2001/18/ES alebo núdzových opatrení uvedených v článku 34 nariadenia (ES) č. 1829/2003, ktoré sú zamerané len na riešenie nových rizík, ktoré sa vyskytli po udelení povolenia. Preto Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) tieto opatrenia neuznal za odôvodnené z vedeckého hľadiska. Podobne sa niektoré regióny sami vyhlásili za regióny „bez výskytu GMO“.

Dôvody zákazu GMO v určitej krajine alebo vyhlásenie určitého regiónu za región bez GMO sú rôzne. Tieto dôvody siahajú od agronomických odôvodnení súvisiacich s ťažkosťami pri zabezpečovaní koexistencie až po politické či ekonomické motívy ako napr. uspokojenie dopytu na trhoch bez výskytu GMO. V iných prípadoch chcú členské štáty chrániť určité oblasti v súlade s vnútroštátnymi opatreniami týkajúcimi sa biologickej rozmanitosti alebo s inými všeobecnými cieľmi ochrany prírody.

Holandsko predložilo na zasadaní Rady pre poľnohospodárstvo a Rady pre životné prostredie¹⁰ konanom 23. marca 2009 vyhlásenie, v ktorom žiadalo Komisiu, aby našla riešenie v otázke pestovania a prihliadla pritom na sociálne a hospodárske aspekty pestovania GMO a zachovala vnútorný trh pre geneticky modifikované potraviny a krmivá. Rakúsko s podporou ďalších dvanástich členských štátov¹¹ predložilo na zasadaní Rady pre životné prostredie 25. júna 2009 dokument¹², v ktorom sa zdôrazňuje otázka subsidiarity v súvislosti s pestovaním a navrhuje sa, aby bola do právnych predpisov zavedená doložka o vylúčení, pokiaľ ide o pestovanie.

V tejto súvislosti sa zdá byť vhodné zmeniť a doplniť právne predpisy EÚ, aby bol v právnom rámci EÚ pre GMO stanovený výslovný právny základ, ktorý by členské štáty oprávňoval na obmedzenie alebo zákaz pestovania všetkých alebo niektorých povolených GMO na celom svojom území alebo na jeho časti na základe ich osobitnej situácie. Takúto zmenu a doplnenie možno vykonať začlenením nového

¹⁰ Poznámka s odkazom na dokument Rady Európskej únie č. 7581/09.

¹¹ BG, IE, EL, CY, LV, LT, HU, LU, MT, NL, PL a SI.

¹² Poznámka s odkazom na dokument Rady Európskej únie č. 11226/2/09 REV 2.

článku 26b do smernice 2001/18/ES, ktorý by platil pre všetky GMO, ktoré boli v EÚ povolené na účely pestovania na základe smernice 2001/18/ES alebo na základe nariadenia (ES) č. 1829/2003.

Na základe právneho rámca pre povoľovanie GMO nemôže členský štát zmeniť úroveň ochrany zdravia ľudí, zdravia zvierat a životného prostredia, ktorá je zvolená pre celú EÚ, a táto situácia musí zostať nezmenená. Nový právny základ však členským štátom umožní prijímať opatrenia, ktorými obmedzia alebo zakážu pestovanie všetkých alebo niektorých GMO na celom svojom území alebo na jeho časti na základe iných dôvodov než dôvody, na ktoré sa už vzťahuje harmonizovaný súbor pravidiel EÚ, ktorým sa stanovujú postupy zohľadňovania rizík, ktoré môžu GMO určené na pestovanie predstavovať pre zdravie a životné prostredie.

Okrem toho tieto vnútroštátne opatrenia budú musieť byť v súlade so zmluvami, najmä pokiaľ ide o zásadu nediskriminácie medzi domácimi a zahraničnými výrobkami, a s článkami 34 a 36 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ktoré sa týkajú voľného obehu tovaru. Opatrenia by sa mali týkať len pestovania GMO, a nie voľného obehu a dovozu geneticky modifikovaného osiva a množiteľského materiálu rastlín a produktov ich úrody. Tieto opatrenia musia byť tiež v súlade s medzinárodnými záväzkami EÚ, najmä záväzkami v rámci Svetovej obchodnej organizácie. Aby sa zabezpečila transparentnosť, budú musieť členské štáty, ktoré zamýšľajú opatrenia prijať, oznámiť tieto opatrenia spolu s ich odôvodnením Komisii a ostatným členským štátom jeden mesiac pred ich prijatím.

Členské štáty budú mať možnosť ďalej meniť uvedené opatrenia podľa vlastného uváženia vo všetkých fázach postupu povoľovania alebo obnovy povolení príslušných GMO.

Stručne povedané, tento nový právny základ nemení systém EÚ pre povoľovanie GMO, ale umožnil by členským štátom prijímať opatrenia, ktoré by sa týkali GMO povolených podľa súčasných právnych predpisov. Ide teda o ďalšiu možnosť členských štátov prijímať opatrenia v súvislosti s povolenými GMO popri opatreniach, ktoré už môžu prijímať na základe uplatnenia článku 26a smernice 2001/18/ES na predchádzanie nezámernej prítomnosti GMO v iných plodinách.

Z tohto dôvodu a na základe všetkých uvedených zásad sa Komisia rozhodla predložiť Európskemu parlamentu a Rade legislatívny návrh vo forme nariadenia, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 2001/18/ES, pokiaľ ide o možnosť členských štátov obmedziť alebo zakázať pestovanie GMO na ich území.

4. ZÁVERY

Komisia sa domnieva, že tento nový prístup je nevyhnutný na dosiahnutie správnej rovnováhy medzi zachovaním systému EÚ pre povoľovanie, ktorý je založený na vedeckom posúdení rizík pre zdravie a životné prostredie, a potrebou poskytnúť členským štátom slobodu, aby mohli zohľadňovať špecifické celoštátne, regionálne alebo miestne aspekty súvisiace s pestovaním GMO.

Prvým krokom je revízia súčasného odporúčania o koexistencii (2003/556/ES), ktorá bude lepšie reflektovať na možnosti, ktoré majú členské štáty k dispozícii, aby mohli

prijímať opatrenia na predchádzanie nezámernej prítomnosti GMO v konvenčných a ekologických plodinách v súlade so súčasným právnym rámcom.

V druhom kroku sa prijatím návrhu právneho predpisu, ktorým sa pre členské štáty stanovuje možnosť za určitých podmienok obmedziť alebo zakázať pestovanie všetkých alebo niektorých GMO na celom ich území alebo na jeho časti, Európskym parlamentom a Radou poskytne členským štátom možnosť zohľadňovať špecifické celoštátne alebo miestne aspekty súvisiace s pestovaním GMO nezávisle od postupu povoľovania. Očakáva sa, že tento prístup k pestovaniu GMO, ktorý spočíva v zachovaní systému Európskej únie pre povoľovanie GMO, ako aj voľného obehu a dovozu geneticky modifikovaných potravín, krmív a osiva, je odpoveďou na požiadavky viacerých členských štátov a že si získa podporu zainteresovaných strán a verejnosti. Takisto je v súlade s doposiaľ pozorovanými postupmi členských štátov v oblasti pestovania GMO a so zásadou subsidiarity a proporcionality. Komisia bude medzitým aj naďalej uplatňovať súčasný právny rámec EÚ pre GMO. V tejto súvislosti a v súlade s článkom 31 smernice 2001/18/ES sa správy o vykonávaní smernice osobitne zamerajú na skúsenosti získané v súvislosti s uplatňovaním článkov 26a a 26b.

Nové odporúčanie o usmerneniach pre vytváranie vnútroštátnych opatrení týkajúcich sa pestovania v záujme predchádzania nezámernej prítomnosti GMO v konvenčných a ekologických plodinách a legislatívny návrh, ktorým sa mení smernica 2001/18/ES, pokiaľ ide o možnosť členských štátov obmedziť alebo zakázať pestovanie GMO na ich území, sú priložené k tomuto oznámeniu.